

ченні права на працю й про захист від безробіття, однак саме цей захист є безпосереднім обов'язком держави.

Суперечності між поняттями права на працю містяться також й у ст. 43 Конституції України та ст. 2 КЗпП України. Якщо в нашій Конституції поняття права на працю дублює відповідне поняття, зазначене в Міжнародному пакті про економічні, соціальні та культурні права, то в КЗпП України міститься інше поняття, що цілком природно, оскільки він був прийнятий задовго до прийняття Основного Закону України.

Таким чином, вважаємо, що поняття «право на працю» в національному законодавстві потребує негайних змін, відтак пропонуємо приведення його у відповідність до міжнародних стандартів.

Петриченко Вікторія Юріївна

студентка юридичного факультету

*Науковий керівник – к.ю.н., доцент **Наливайко О.І.***

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

ПРАВОСВІДОМІСТЬ ТА ПРОВОА КУЛЬТУРА ЯК ЧИННИК ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Проблема розбудови громадянського суспільства, демократичної правової держави безпосередньо пов'язана з розвитком правової свідомості та правової культури. Саме правова культура та правове виховання населення є соціальною гарантією дії верховенства правового закону в суспільстві.

Дослідження різних проблем правової свідомості і культури громадян досліджували такі українські вчені, як В.Д. Бабкін, М.І. Коцюба, П.Ф. Мартиненко, Є.В. Назаренко, П.М. Рабінович, В.М. Селіванов, С.А. Тихонова та інші. В їх працях характеризується нова сутність правової культури. Вона визначається як сукупність досягнень суспільства, його соціальних груп та громадян у галузі регулювання суспільних відносин, яке забезпечує верховенство права в суспільному житті [1]. Вони пов'язують розбудову в Україні громадянського суспільства із суттєвим підвищенням правосвідомості громадян, їх правової культури та подоланням правового нігілізму і правової деформації, розглядають розвиток правової культури як умову розвитку України.

Створення ефективного механізму підвищення рівня правової культури населення, активної й свідомої участі громадян у здійсненні реформи є сьогодні першочерговим завданням. Механізм правового регулювання складається із системи засобів, кожен з яких має своє призначення для регулювання суспільних відносин. Суб'єкт правосвідомості набуває правових знань у процесі осмислення різних правових явищ, включаючи відомості про

конкретні норми права, призначення правового регулювання, роль тих чи інших правозастосувальних і правоохоронних органів держави тощо. Разом з тим наявність певного обсягу правових знань ще не окреслює рівня правосвідомості, який визначається також розумінням сутності права, правових норм, інших правових явищ, їхніх вимог, цілей та призначення.

Важливу роль у механізмі правового впливу відіграє правосвідомість. З одного боку, правосвідомість передує праву, оскільки воно є виразом волі суспільства або певної його частини, тобто виражає погляди та настанови суспільства або певної його частини (їхню правосвідомість). З іншого боку, правова система, яка склалася в суспільстві, виступає одним з найважливіших факторів, що впливають на правосвідомість [2].

Правові знання (обізнаність із законодавством, поінформованість щодо змісту правових норм тощо) – суб'єкт правосвідомості набуває правові знання у процесі осмислення різних правових явищ, включаючи відомості про конкретні норми права, призначення правового регулювання, роль тих чи інших правозастосувальних і правоохоронних органів держави.

Правові оцінки (ставлення до законодавства – позитивне, негативне, ставлення до власних дій чи до дій інших осіб) – роль правових оціночних уявлень полягає в тому, що особа не просто здійснює дії, передбачені певними юридичними нормами, а осмислює свою поведінку з точки зору її законності, відповідності вимогам закону [3].

Правова культура припускає відповідні знання людьми певних положень чинного законодавства, порядку його реалізації, уміння користуватися даними знаннями при застосуванні норм права, їх виконанні. Чим більше освічених у правовому відношенні особистостей є у суспільстві, тим вищою буде правова культура даного суспільства.

У цілому взаємодія права і правосвідомості має конструктивний характер. Разом з тим на певних етапах розвитку держави і права можуть створюватися історичні передумови для формування дефектної правосвідомості, яка є антиподом високої правової культури. Деформація правосвідомості виявляється у викривленні уявлень про цінність права. *Проявами дефектної правосвідомості є:* правовий інфантилізм, правовий ідеалізм, правовий дилетантизм, «переродження» правосвідомості та правовий нігілізм. Спільними для всіх видів деформації є правова неосвіченість, низький рівень правосвідомості та політико-правової культури суб'єктів права. Найпоширенішою, а відтак і особливо небезпечною формою викривлення правової свідомості є *правовий нігілізм*, який має широкий діапазон проявів: від скептичного ставлення до права, негативного ставлення до правових форм організації суспільних відносин, через заперечення соціальної цінності права, і до свідомого ігнорування вимог закону [4]. Розвитку нігілістичних поглядів та установок, особливо серед молоді, сьогодні суттєво сприяє романтизація злочинного світу в кінематографі, в художній літературі та інших сферах мистецької діяльності.

Розбудова правової держави без поліпшення правової культури та підвищення рівня правосвідомості громадян України є неможливою. У цій справі, безумовно, відіграє надзвичайну роль правляча політична еліта.

Інфантильність їх правосвідомості є вкрай недопустимою. Тим більше, що від рішень політичних діячів залежать долі громадян, справи всього суспільства. Отже, в Україні має постійно зростати мотивація активного формування правової свідомості та правової культури всіх суб'єктів суспільних відносин, оскільки без них неможливо втілити в життя поставлену мету – збудувати громадянське суспільство.

З моменту проголошення України незалежною державою проблема правової свідомості та правової культури є особливо актуальною. Правова культура громадян є основою, фундаментом нового суспільства в Україні [5]. Адже громадяни є єдиним чинником, здатним утворювати державу і правопорядок, приводячи в дію Конституцію України і законодавство.

Література

1. Лисогор В. Правова культура як елемент механізму реалізації прав і свобод громадян / В. Лисогор // Підприємництво, господарство і право. – 2009. – № 5. – С. 19-21.
2. Грищенко А.В. Правовий закон: питання теорії та практики в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних та правових вчень / А.В. Грищенко. – К., 2002. – 15 с.
3. Голосніченко І. Правосвідомість і правова культура у розбудові Української держави / І. Голосніченко // Право України. – 2005. – № 4.
4. Дмитрієнко Ю.М. Новий напрям досліджень в теорії держави та права: комп'ютерне моделювання української правосвідомості як форми української держави / Ю.М. Дмитрієнко // Держава і право. Юрид. і політ. науки. – 2006. – Вип. 31. – С. 11-24.
5. Третяк С. Правове забезпечення правової культури населення як умова створення основ громадянського суспільства / С. Третяк // Право України. – 2005. – № 4.

Наливайко Лариса Романівна

доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри загальноправових дисциплін
юридичного факультету,
Заслужений юрист України

Полонська Оксана Леонідівна

слухач магістратури юридичного факультету

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

ПРОБЛЕМИ ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ УКРАЇНИ

Стрімкий розвиток економічної сфери в Україні створює нові потоки та можливості фінансування різних видів діяльності. Поряд з тим така ситуація дає можливості для відмивання та легалізації доходів, одержаних злочинним шля-